

UPPHOVSRÄTT

INFOKOLL

Att söka, bearbeta och presentera information på ett effektivt sätt är avgörande när du arbetar med projekt, temaarbeten och fördjupningar. Slutmålet är att du ska få ny kunskap och mer erfarenheter. Vägen dit är en process med olika faser.

Formulera frågor

Vad är det jag ska ta reda på?

Söka information

Var finns information som ger svar på frågan?

Granska informationen

Är informationen trovärdig?

Bearbeta informationen

Hur ska informationen analyseras?

Hur ska informationen sammanställas?

Hur ska informationen tolkas?

Presentera ny kunskap

Vem ska ta del av resultatet?

Var och hur ska informationen redovisas?

Typiskt för den här processen är att du hoppar lite hit och dit mellan de olika momenten. Genom att öva på varje del i processen kommer du att bli duktig på att driva ditt arbete och nå de resultat du vill ha.

Välkommen till kursen som ger dig infokoll

UPPHOVSRÄTT

Text, bild, foto, film, dataspel, databaser, musik har skapats av en eller flera personer - upphovsmän. En upphovsman äger resultatet av sitt intellektuella och kreativa arbete, sitt verk.

Forskare, konstnärer, författare, journalister är exempel på yrken där det är vanligt att man tar del av andras material och bygger vidare på det. Även i skolan kräver många uppgifter att du använder information som andra har presenterat. I de situationerna är det viktigt att känna till vilka rättigheter och skyldigheter du har.

Upphovsrätten gäller

- automatiskt när verket skapas.
- under upphovsmannens livstid och 70 år efter det år han/hon avled.

1. De ideella rättigheterna

- rätt att bli namngiven när verket används, visas eller sprids
- rätt att motsätta sig om verket används på ett kränkande sätt

2. De ekonomiska rättigheterna

- rätt att tillåta eller förbjuda kopiering
- rätt att göra verket tillgängligt för allmänheten
- rätt att överlåta ersättning till ett förlag/musikbolag.

DINA RÄTTIGHETER

- **Citera** men det ska göras enligt god sed och i den omfattning som motiveras av ändamålet. Det innebär att citat ska vara korta och att du ska ange upphovsmannens namn.
- **Kopiera** enligt de särskilda bestämmelser som gäller i skolan. www.skl.se
- **Referera** som betyder att återge innehåll med dina egna ord. När du refererar eller använder information från andra anger du författarnamnet och uppgifter som gör det lätt för andra att söka upp din källa.
- **Kopiera för privat bruk.** Privat bruk betyder för dina egna behov eller inom din nära krets av familj och vänner.

FRITT MATERIAL

För att underlätta utbildning och också dela med sig av kreativt skapande finns det gratisarkiv och verk som har särskilda licenser och ger dig möjlighet att använda material på ett friare sätt än upphovsrätten tillåter.

Bilder och foton

- Clip Artbilder
- Multimediabyråns bild och musikarkiv www.multimedia.skolutveckling.se
- Flickr.com, en fotocommunity <http://www.flickr.com/creativecommons/>
- Openphoto.net <http://openphoto.net/video>

Filmklipp

- PrelingerArchives innehåller reklamfilmer, nyhetsinslag, trailers, historiska filmklipp. <http://www.archive.org/details/prelinger>

Övrigt

- Freeware-program får laddas ner och användas utan kostnad
- Texter som givits ut av svenska myndigheter
- Connexions, engelskspråkig community med undervisningsmaterial <http://cnx.org/>

TILLSTÅND OCH LICENSER

Licenser underlättar möjligheterna att dela med sig av upphovsrättsskyddat material. Du kan också få direkt tillstånd av upphovsmannen genom att kontakta henne/honom.

Copyleft

En allmän licens som innebär att upphovsmannen har ensamrätt men ger dig tillstånd att använda och utföra bearbetningar i verket. Om du släpper dina bearbetade versioner ska du göra det på samma villkor d v s märkt med symbolen för copyleft.

Creative Commons

En frivillig organisation som skapar upphovsrättslicenser. De kan användas för alla verk som skyddas av upphovsrätten. Licensen som skapas är oåterkallelig och hör till verket.

CREATIVE COMMONS FYRA VILLKOR

När du använder ett material som har Creative Commons licens har upphovsmannen valt ut en eller flera av fyra villkor för dina rättigheter. Villkoren har olika symboler som kan kombineras till sex olika licenser.

1. Erkännande

Du får kopiera, bearbeta, sprida och framföra verket och alla bearbetade versioner som kommer från det så länge du och andra erkänner den ursprungliga upphovsmannen.

2. Icke kommersiell

Du får kopiera, bearbeta, sprida och framföra verket och alla bearbetade versioner som kommer från det så länge du inte använder det kommersiellt.

3. Inga bearbetningar

Du får kopiera, sprida och framföra verket som kommer från det så länge du inte bearbetar verket.

4. Dela lika

Du får kopiera, bearbeta, sprida och framföra verket och alla bearbetade versioner som kommer från det så länge du sprider dina bearbetningar under samma villkor som ursprungsverket.

Creative commons <http://creativecommons.org/>

